

WIRUSY. Powrót ptasiej grypy

Kura na celowniku

Pod koniec grudnia 2019 roku w województwie lubelskim i Wielkopolsce pojawiły się pierwsze ogniska ptasiej grypy. Początek tego roku przyniósł kolejne przypadki tej choroby w zachodniopomorskim i na Dolnym Śląsku, w Strupicach w powiecie legnickim. Wirus zaatakował stada indyków, perlic, kur i kaczek. Badania przeprowadzone przez Instytut Weterynaryjny w Puławach potwierdziły, że wirus H5N8, który był przyczyną zachorowania drobiu, nie jest zakaźny dla człowieka.

Straty związane z pojawieniem się ptasiej grypy na terenie Polski ponieśli cała branża drobiarska. Dotknęli to producenci drobiu nie tylko z rejonów, w których wystąpiła choroba. Wprawdzie produkty drobiarskie z rejonów nieobjętych chorobą mogą być ciągle eksportowane do innych krajów UE, ale już władze Chin, Wietnamu, RPA, Japonii, Filipin, Singapuru, Tajwanu i Azerbejdżanu, wprowadziły zakaz importu mięsa drobiowego i jaj z całej Polski.

Spadek eksportu

Produkcja mięsa drobiowego w Polsce sięga 2,5 mln ton rocznie. To 16,8% produkcji całej UE. W ubiegłym roku, od stycznia do października, do krajów, które dziś już wprowadziły zakaz importu drobiu z Polski, wyeksportowaliśmy 1,2 mln ton mięsa drobiowego, wartego ponad 9,2 mld zł. Embargo będzie przyczyną nadpodaży tych produktów na terenie naszego kraju, a w konsekwencji problemów ze zbytem i spadku cen. Straty dla polskiej gospodarki będą olbrzymie, a koszty odszkodowań dla stad, w których stwierdzono H5N8 i ich utylizacji to jedynie ich część.

Najpierw kaczki i łabędzie

Ptasia grypa może występować u wszystkich gatunków drobiu i wielu gatunków dzikich ptaków. Jako gatunki wskaźnikowe, wrażliwe infekcje wirusem H5N8 uznaje się kaczki czernicę i łabędzia niemego. W trakcie poprzedniej epidemii w Polsce (w latach 2016-2017) najwięcej

upadków wśród dzikich ptaków występowało na początku epidemii u kaczek czernic, a w środkowej i późnej fazie u łabędzi. W 2017 roku wystąpiły pierwsze zachorowania na ptasią grypę u ludzi (w Chinach). Więcej zachorowań było w roku 2018, ale żadne z nich nie dotyczyło wirusa H5N8, który wywołał chorobę u polskiego drobiu w tym roku.

Szybkie mutacje

Wirus grypy może szybko mutować. Dlatego, aby uniknąć rozprzestrzeniania się choroby na terenie naszego kraju i zminimalizować ryzyko pojawienia się formy zakaźnej dla człowieka, służby weterynaryjne po stwierdzeniu pierwszego ogniska choroby przedsięwzięły działania polegające na:

- szybkim rozpoznaniu choroby i wywołującego ją typu wirusa w laboratorium,
- likwidacji ptaków w ognisku,
- utylizacji zwłok i pomiotu,
- dezynfekcji obiektów, w których stwierdzono wystąpienie choroby,
- wyznaczeniu obszarów stref zapowietrzonych i zagrożonych, a także wprowadzenie w nich tymczasowego ograniczenia przemieszczania ludności oraz zwierząt.

Ptaki w zamknięciu

Dodatkowo zaleca się utrzymywanie drobiu w zamkniętych pomieszczeniach (nie jest to na razie nakaz, tylko zalecenie), stosowanie wzmożonej higieny, częste mycie rąk ciepłą wodą z mydłem, unikanie bezpośredniego

kontakty z drobiem chorym, padłym dzikim ptactwem oraz przedmiotami, na których znajdują się ślady ptasich odchodów.

Wirus ptasiej grypy jest wrażliwy na powszechnie stosowane środki dezynfekcyjne oraz detergenty. Dlatego przestrzeganie zasad bioasekuracji (rys. 1) i stosowanie mat dezynfekcyjnych ogranicza ryzyko wystąpienia choroby. Wirus jest także wrażliwy na wysoką temperaturę. W temperaturze 70 °C ginie prawie natychmiast. Dlatego nie ma ryzyka przeniesienia choroby przez ugotowane, upieczone lub usmażone produkty drobiowe.

Patrz rys. 1

Ciepło szkodzi wirusowi

Wraz ze wzrostem temperatury otoczenia, przeżywalność wirusa spada. Według badań przeprowadzonych w PIWet w Puławach wynosi ona:

- w zamrożeniu wiele miesięcy, a nawet lat,
- co najmniej 60 dni w temperaturze 4 °C,
- 10-20 dni (w zależności od testowanej dawki), w temperaturze 20 °C.

To przyczyny, dla których choroba występuje najczęściej zimą, a wraz z wiosennym ociepleniem częstość jego występowania spada.

Wirus jest w różnym stopniu szkodliwy dla różnych gatunków drobiu:

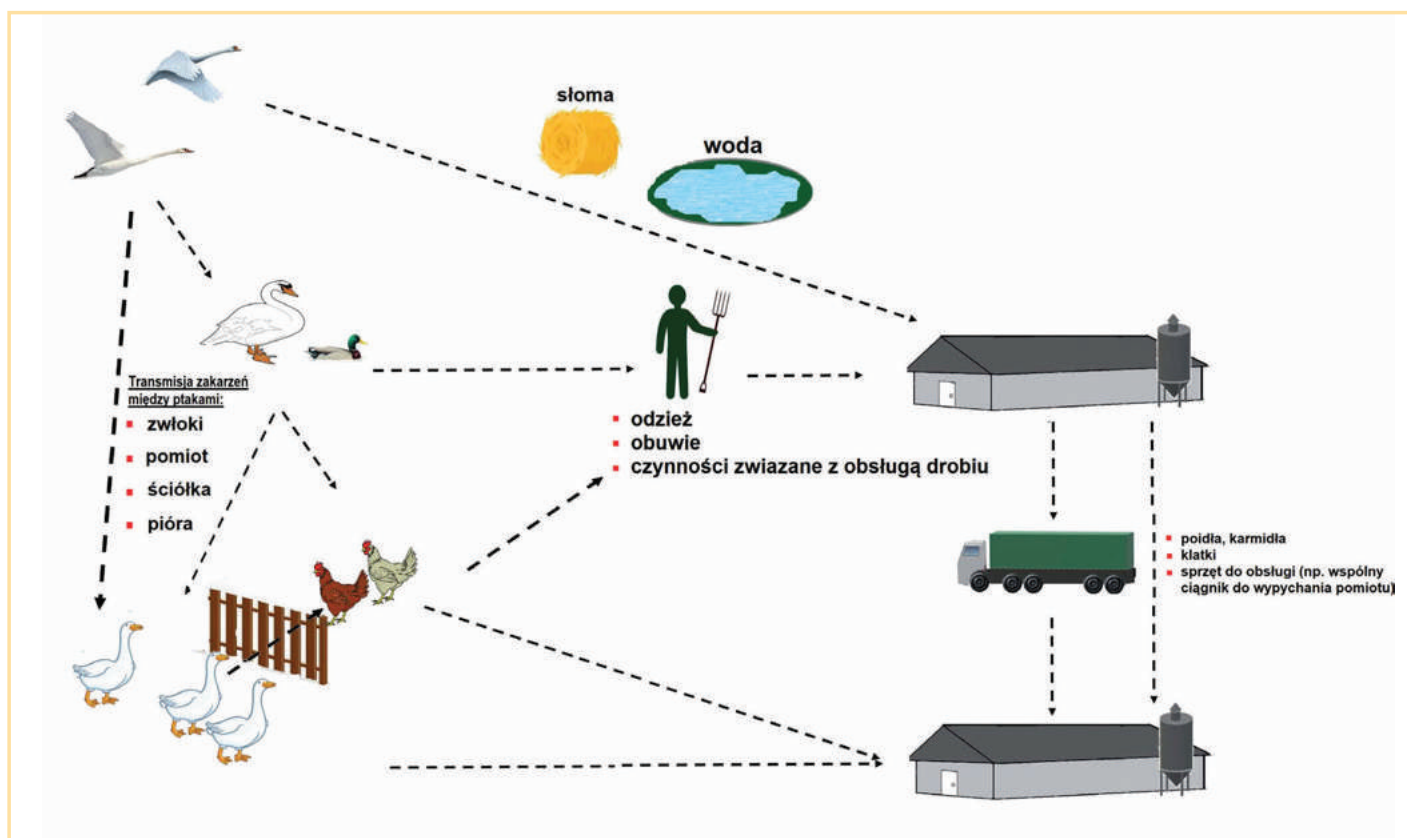
- kury, indyki, perliczki, przepiórki, bażanty i kuropatwy – charakteryzuje duża wrażliwość na zakażenie, często gwałtowny przebieg choroby i wysoka śmiertelność,
- kaczki i gęsi – są wrażliwe na zakażenie, ale tylko niektóre bardzo zjadliwe wirusy wywołują kliniczną postać choroby, dlatego mogą być potencjalnym rezerwuarem i źródłem zakażenia dla innych gatunków,
- strusie – u strusi występują objawy oddechowe i nerwowe, biegunka, osłabienie i upadki

UWAGA ! HPAI

ZASADY, KTÓRYCH NALEŻY PRZESTRZEGAĆ W CELU OCHRONY GOSPODARSTWA PRZED WIRUSEM WYSOCE ZJADLIWEJ GRYPY PTAKÓW (HPAI)

Rysunek 1. Zasady bioasekuracji w celu przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się grypy ptaków

Rysunek 2. Źródła zakażenia drobiu wirusem grypy ptaków

20-30%. Emu jest mniej wrażliwe, nie występują objawy kliniczne ani upadki,

- ptaki trzymane w klatkach, włączając papugowate i śpiwające – jak dotąd nie stwierdzono u nich występowania wirusa.

Z ptasimi wędrówkami

Wirus rozprzestrzenia się w różnych krajach wraz z migrującymi dzikimi ptakami, przede wszystkim wodnymi, jak kaczki, gęsi i łabędzie. Do zakażeń drobiu domowego może dochodzić poprzez wodę z otwartych zbiorników, kał i pióra, którymi dzikie ptactwo zanieczyści ściółkę, paszę, bądź wybiegi ptactwa domowego. W okresie występowania choroby nie wolno też wprowadzać do gospodarstwa drobiu niewiadomego pochodzenia.

Jeżeli wirus znajdzie się na terenie gospodarstwa, może zostać przeniesiony przez człowieka na butach, odzieży czy środkach transportu. Sposoby szerzenia się zakażeń wirusem grypy przedstawia rys. 2.

Patrz rys. 2 (strona 17)

Mało charakterystyczne objawy

Objawy kliniczne grypy ptaków są mało charakterystyczne i różnicowane, w zależności od zjadliwości szczepu wirusa wywołującego chorobę, gatunku i wieku ptaków oraz warunków środowiskowych.

Patrzenie w gwiazdy

Na początku zwykle obserwuje się zmniejszenie pobrania paszy i wody. Ponieważ wirus atakuje mózg, mogą pojawić się objawy nerwowe, czyli drgawki, porażenia skrzydeł, chwiejny chód, skręt szyi, niezdolność ruchów czy też wygięcie szyi na grzbiet (tzw. patrzenie w gwiazdy). Mogą występować trudności z oddychaniem, duszność, sine zabarwienie grzebienia, biegunka i kichanie. Ptaki mogą być osowiałe, mieć nastroszone pióra i gromadzić się wokół źródeł ciepła. U drobiu nieśnego znacznie spada liczba składanych jaj, a zakażone gęsi mogą składać jaja bez skorup. Występujące objawy nie są swoiste jedynie dla tej choroby, a dodatkowo zdarza się (szczególnie u gatunków najbardziej wrażliwych), że ptaki padają bez wcześniejszych objawów zakażenia. Śmiertelność może dochodzić do 100%. W 2016 i 2017 roku Europa doświadczyła największej w historii epidemii grypy ptaków. W tamtym sezonie polscy hodowcy boleśnie doświadczyli jej skutków. Wirus powrócił do Europy w zmienionej formie H5N6 w sezonie 2017/2018, ale nie dotarł wtedy do Polski.

Zdając sobie sprawę z konsekwencji tej choroby dla hodowców i polskiej gospodarki, należy zrobić wszystko, co możliwe, aby ograniczyć jego ekspansję na terenie Polski.

źródła:

Grypa ptaków – informacje ogólne, prof. Krzysztof Śmietanka, prof. Krzysztof Niemczuk; Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach.

www.wetgiw.gov.pl

dr Amelia Prorok DODR

BIOASEKURACJA. Zasady ochrony drobiu przed grypą ptaków

Skrzydlaty wirus

W Polsce pojawiły się pierwsze ogniska ptasiej grypy, w tym jedno na Dolnym Śląsku. Przedstawiamy zasady ochrony przed wirusem, które są inne dla drobiu w chowie przyzagrodowym i dla przemysłowych producentów drobiu.

Zalecenia dla drobotowarowych hodowców drobiu – chów przyzagrodowy

- karmienie i pojenie drobiu w pomieszczeniach zamkniętych, do których nie mają dostępu ptaki dzikie;
- przetrzymywanie drobiu na ogrodzonej przestrzeni, pod warunkiem uniemożliwienia kontaktów z dzikim ptactwem;

- odizolowanie od innego drobiu, kaczek i gęsi;
- przechowywanie paszy, w tym zielonki, w pomieszczeniach zamkniętych lub pod szczelnym przykryciem, uniemożliwiającym kontakt z dzikim ptactwem;
- unikanie pojenia ptaków i czyszczenia kurników wodą pochodzącą spoza gospodarstwa (głównie ze zbiorników wodnych i rzek);
- zgłaszanie lekarzowi weterynarii, wójtowi, burmistrzowi, i innym organom władzy lokalnej zaobserwowanego spadku nieśności lub nagłych, zwiększonych padnięć drobiu;
- po każdym kontakcie z drobiem lub ptakami dzikimi umycie rąk wodą z mydłem;
- używanie odzieży ochronnej oraz obuwia ochronnego przy

czynnościach związanych z obsługą drobiu;

- osobom utrzymującym drób w chowie przyzagrodowym, aby nie były zatrudniane w przemysłowych fermach drobiu.

Zalecenia dla przemysłowych producentów drobiu

- przetrzymywanie ptaków w odosobnieniu (obowiązkowo w okresie wiosennych oraz jesiennych wędrówek dzikich ptaków) lub na wolnej, ogrodzonej przestrzeni, pod warunkiem ograniczenia kontaktu z dzikim ptactwem;
- karmienie i pojenie drobiu w pomieszczeniach zamkniętych, do których nie mają dostępu ptaki dzikie;
- zielonki stosowane w karmieniu drobiu wodnego (kaczki

i gęsi), szczególnie w okresie wiosennych oraz jesiennych wędrówek dzikich ptaków, nie mogą pochodzić z terenów wysokiego ryzyka zanieczyszczenia ich wirusem wysoce zjadliwej grypy ptaków, z okolic zbiorników wodnych, bagien, i innych miejsc stanowiących ostoję ptaków dzikich;

- szczelne przykrycie pojemników z karmą i wodą do picia lub przetrzymywanie ich wewnątrz budynków, a także unikanie pojenia ptaków i czyszczenia pomieszczeń wodą pochodzącą spoza gospodarstwa (głównie ze zbiorników wodnych i rzek);
- ograniczenie przemieszczania się osób postronnych oraz zwierząt pomiędzy obiektami, w których przechowywana jest karma dla zwierząt a obiektami, w których bytuje drób;
- rozłożenie przed wejściami do budynków, gdzie utrzymywany jest drób mat nasączonych środkiem dezynfekcyjnym;
- wprowadzenie zakazu wjazdu pojazdów na teren fermy, poza działaniami koniecznymi np. dowóz paszy, odbiór drobiu do rzeźni lub przez zakład utylizacyjny;
- obowiązkową dezynfekcję wjeżdżających pojazdów;
- rozłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem i wejściem na teren gospodarstwa;
- używanie odzieży ochronnej oraz obuwia ochronnego przy czynnościach związanych z obsługą drobiu;
- wprowadzenie obowiązku przeprowadzania dokładnego mycia i dezynfekcji rąk przed wejściem do obiektów, w których utrzymuje się drób;
- brak kontaktu pracowników ferm drobiu z innym ptactwem np. kurami, gołębiami.

Zalecenia dla hodowców gołębi

- karmienie i pojenie gołębi w sposób wykluczający dostęp ptaków dzikich;
- przechowywanie paszy w pomieszczeniach zamkniętych

Zaleca się karmienie i pojenie drobiu w pomieszczeniach zamkniętych, do których nie mają dostępu dzikie ptaki.

lub pod szczelnym przykryciem uniemożliwiającym kontakt z dzikim ptactwem.

Dodatkowe zalecenia Głównego Lekarza Weterynarii

- słomę, która będzie wykorzystywana w chowie ściółkowym należy zabezpieczyć przed dostępem dzikiego ptactwa (przechowywać w zamkniętych pomieszczeniach, zadaszyc itp.);
- należy regularnie przeglądać wszelkie połączenia i rury (silosy paszowe) pod kątem obecności zanieczyszczeń np. odchodami dzikich ptaków;
- należy eliminować wszelkie możliwe do usunięcia nieszczelności budynków inwentarskich (umieścić siatki w oknach i otworach, zabezpieczyć kominy wentylacyjne);
- nie należy tworzyć sztucznych zbiorników wodnych na terenie gospodarstwa (np. oczka wodne), a istniejące – zabezpieczyć przed dostępem dzikiego ptactwa;
- nie należy dokarmiać dzikiego ptactwa na terenie gospodarstwa (usunąć karmniki);
- jeżeli na terenie gospodarstwa znajdują się drzewa owocowe, należy jak najczęściej usuwać opadłe owoce.
- powstrzymanie się przez osoby, które w ciągu ostatnich 72 go-

dzin uczestniczyły w polowaniu na ptaki łowne, od wykonywania czynności związanych z obsługą drobiu.

Informacja o niepokojących objawach chorobowych lub padnięciach drobiu powinna być niezwłocznie przekazana do powiatowego lekarza weterynarii. Posiadacz drobiu zawiadamia organ inspekcji weterynaryjnej albo najbliższy podmiot świadczący usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej o wystąpieniu u drobiu następujących objawów klinicznych:

- zwiększonej śmiertelności,
- znaczącego spadku pobierania paszy i wody,
- objawów nerwowych, takich jak drgawki, skręty szyi, paraliż nóg i skrzydeł,
- niezdolności ruchów,
- duszności,
- sinicy i wybroczyn,
- biegunki,
- nagłego spadku nieśności.

Dzierżawcy lub zarządcy obwodów łowieckich zgłaszają organowi inspekcji weterynaryjnej albo najbliższemu podmiotowi świadczącemu usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej przypadki zwiększonej śmiertelności dzikich ptaków.

Źródło: Rozporządzenie MRiRW z dnia 4 kwietnia 2017 r. w sprawie zarządzania środkami związanymi z występowaniem wysoce zjadliwej grypy ptaków www.wetgiw.gov.pl

Red.